

Analyseopgaven ved optagelsesprøven til journalistuddannelserne på SDU (2021)

I denne opgave skal du skrive en kommentar om nyhedsmediernes ansvar eller mangel på samme. I kommentaren skal du demonstrere, at du ikke alene kan analysere og diskutere emnet, men at du også kan udtrykke egne vurderinger og holdninger til emnet.

Tænk gerne på din kommentar som lederartiklen i en avis, og for at give dig en ide om, hvordan en kommentar kan se ud, har vi i det efterfølgende vedhæftet flere eksempler på lederartikler. Det vedhæftede materiale har dog også andre formål. Teksterne introducerer dig nemlig til, hvad andre – journalister, redaktører, forskere mv. – tidligere har tænkt og skrevet om mediernes ansvar.

Du bestemmer selv, hvilke aspekter du vil fokusere på i din egen kommentar, men du skal tage udgangspunkt i og inddrage pointer og perspektiver fra det vedlagte materiale i dine argumenter (ikke nødvendigvis fra alle artiklerne).

Der vil blive lagt vægt på, at du kan formulere dig klart, korrekt, overbevisende og med inddragelse af det vedlagte materiale. Udover det vedlagte materiale er du også meget velkommen til at bruge din egen viden fra andre sammenhænge, egne erfaringer, cases du kender til eller lignende.

Din kommentar må maksimalt fylde 7.200 anslag, inklusive mellemrum, tegnsætning mv. Overskrides grænsen på 7.200 anslag vil opgaven blive bedømt med den laveste score (1 på en skala fra 1 til 5).

Da opgaven også er en test på tid og en test af dine evner til at argumentere overbevisende på baggrund af en række tekster, betyder det, at de færreste – hvis overhovedet nogen – på den afsatte tid vil kunne komme omkring alle de relevante og interessante aspekter i materialet.

Udvælg derfor gerne, hvad du selv synes er allermest interessant og formidlingsmæssigt relevant i forhold til problemstillingen, og skriv gerne med et blik for at kommentaren skal kunne bringes i en af vores hjemlige morgenaviser.

Vedlagt materiale:

- 1) Korsgaard, Lea. "Leder: Journalistikken skal ikke bare beskrive klimaforandringerne, den skal bekæmpe dem. Lad os begynde her". I Zetland, 12. november 2018.
- 2) "Leder: Klimadebatten er alt for styret af følelser. Og Greta Thunberg har kun gjort det værre". I Jyllands-Posten, 23. august 2019.
- 3) Jørgensen, Søren Schultz. "Mediekommentar: Karantæne til mediers vaner". I Politiken, 12. marts 2020.
- 4) Reinwald, Tobias. "DRs interne vagthund har undersøgt DRs klima-dækning og ser et klart tegn: For meget aktivisme og for få kritiske spørgsmål". I Berlingske, 5. maj 2020.
- 5) Bro, Peter & Ringmose, Jens. "Kronik: FE-sagen rejser vigtigt spørgsmål: Hvad bør medier formidle, når Rigets sikkerhed er på spil?". I Berlingske, 27. september 2020.
- 6) Heiselberg, Lene, Skovsgaard, Morten. & Andersen, Kim. "Debat: Er der en vagthund til stede? I Jyllands-Posten, 9. december 2020.

Tak til de nævnte medier og skribenter for at stille materialet til rådighed for denne optagelsesprøve. Materialet må ikke bruges i andre sammenhænge end til denne prøve.

Korsgaard, Lea. ”Leder: Journalistikken skal ikke bare beskrive klimaforandringerne, den skal bekæmpe dem. Lad os begynde her”. I Zetland, 12. november 2018. Skribenten er ansvarshavende chefredaktør for Zetland.

Journalistikken skal ikke bare beskrive klimaforandringerne, den skal bekæmpe dem. Lad os begynde her

I dag skubber menneskeheden til to enorme forandringer, der aldrig kan gøres om: masseudryddelsen af plante- og dyrearter og opvarmningen af kloden. Begge dele er så fortvivlende, at de kræver, at journalistikken begynder at leve op til en ganske særlig opgave: Udviklingen skal ikke bare beskrives. Den skal bekæmpes.

DA MIN BEDSTEFAR var 20 år, kom han hjem til Danmark fra en koncentrationslejr i Dachau, han var spøgelsesbleg, hans næseryg var skarp som en ragekniv, og han havde erindringen om at have båret ligene ud af barakkerne siddende i sjælen. Senere talte han stort set aldrig om modstandskampen med os i sin familie, og da jeg var ung, var krigen allerede en evighed siden.

Han drak masser af rødvin og røg en skov af cigaretter og holdt sin køkkenhave, som om den var et professionelt gartneri. Han gik lange ture i naturen. Han tog sin sixpence på hovedet og, da han blev ældre, sin stok i hånden, og så vandrede han ud ad en sti og var væk en rum tid. Jeg har læst alle hans dagbøger, og de er fyldt med lange, lange beskrivelser af lange, lange gåture – smørglinsende vorterod og violette trætoppe. Naturen fylder virkelig meget i dagbøgerne.

“Sneen smeltede i regnvejret, og vandet løb bort, gulligt som hestetænder,” skrev han for eksempel den 7. januar 1951. Senere samme år efter endnu en vandretur: “Regnen kom som en udløsning ... Det blæste kraftigt af sydvest, og skydækket var sunket helt ned til jorden. Den røde landevej gik ind i det grå, løb forbi marker med frisk vintersæd, som lyste op.”

Min bedstefar, han hed Erik Aalbæk Jensen, debuterede nogle år efter krigen som forfatter. Egentlig er det først for nylig, at sammenhængen mellem hans tid i koncentrationslejren og hans ture ind i naturen er gået op for mig. Men selvfølgelig findes den. Det giver mening, at den generation af mænd og kvinder, der troede, de skulle dø i krigen, kom hjem og i de blå røgsøjler fra deres cigaretter skrev

digte og romaner og dagbøger om naturen, fordi naturen måske er noget af det eneste, der tilbyder en sansemættet, solsorteskrigende påmindelse om den mærkeligste af alle kendsgerninger, nemlig den kendsgerning, at vi er til. “Hvad vi søger i landskabet,” skrev min bedstefar i dagbogen, “er poesien.” Hvis koncentrationslejren var sygdommen, så var naturen medicinen. Skoldrøde æbler og knoldede gråpærer og jerngråt hav og så denne her sugende fornemmelse af noget ... noget sammenhængende, noget ophøjet, noget, der måske bedst kan beskrives som glæde, simpelthen. Glæden ved livet.

Den britiske naturskribent Michael McCarthy formulerer det helt sublimt i en bog, som jeg sluger om aftenen for tiden: “Der kan være tilfælde, hvor vi pludseligt og ufrivilligt elsker naturens verden med en forbløffende intensitet, i et følelsesudbrud, som vi måske ikke helt forstår, og det eneste ord, der synes passende for denne følelse, er glæde.”

Af den grund er det ubærligt, dét, vi er ved at gøre med klodens natur og atmosfæren rundt om den. Og det er ubærligt på et plan, som de seneste mange års tørre facts og udførlige rapporter slet ikke er i stand til at formidle.

Det er det, jeg gerne vil sige noget om her. Det fatale, vi er i færd med at gøre ved den natur, vi lever og er en del af – og det, som den udvikling kræver af mit eget fag, journalistikken. Og af os alle sammen.

DE FLESTE NYHEDER beskæftiger sig med undtagelsen. Nyheden er som regel nyheden om det pludselige skift, en abrupt udvikling, og normalen – tilværelsen i al sin almindelighed, trivialiteterne, rutinerne – hører sjældent blandt nyhedsjournalistikens foretrukne emner. Som den legendariske journalist Gay Talese formulerede det tilbage i 1960'erne: “De fleste journalister er rastløse betragtere, der ser verdens vorter, menneskers og steders ufuldkommenheder. Det udramatiske sceneri, som det meste af livet består af på de store dele af kloden, der ikke er mærket af galskab, lokker dem ikke på samme vis som optøjer og opstandelse, smuldrende stater og synkende skuder, bankfolk bortvist til Rio og brændende buddhistiske nonner – dysterhed er deres dagsorden, sensationen deres passion, det normale deres nemesis.”

Hvad Gay Talese beskriver her, er journalisters forkærlighed for galskab. Men der findes en form for galskab, som pressen – trods sin faible for dysterhed – har langt vanskeligere ved at forholde sig til. Det er den langsomme galskab.

Journalistikkens genrer og den journalistiske kultur kan lide at forholde sig til det, der sker nu. Journalister er eksperter i at gøre os til eksperter på det, der er sket i løbet af de seneste 24 timer, mens det, der skete i sidste uge, sidste år, forrige år, for ti år siden, for 20, 100, 300 år siden, fortoner sig i glemslen. Op igennem det 20. århundrede forfinede nyhedsjournalister med teknologiens hjælp et helt fags teknikker til sublimt at holde øje med og formidle det, der lige er sket, og det, der kommer til at ske lige om lidt. Men de teknikker er måske af samme grund temmelig ringe til at indfange, fastholde og fortælle om de udviklinger, der ikke kommer til syne som et pludseligt skift, men anes som langsomme bevægelser i historien. Journalistikken kan lide grafer, der tager pludselige hop – op eller ned. Det er straks langt sværere at forholde sig til en graf, der bevæger sig langsomt, men støt, op eller ned.

Men det er den langsomme udvikling, der udgør det største skift i sidste halvdel af det 20. århundrede. Det er den langsomme udvikling, som har medført den største historiske forandring – større end imperier, der kollapsede, og velfærdsstater, der blev opbygget. Nemlig denne her udvikling:

Gennem de seneste syv årtier er klodens befolkningstal steget voldsomt. I 1960 levede her tre milliarder mennesker. Ved årtusindskiftet var tallet fordoblet, og i de seneste 18 år er vi blevet halvanden milliarder flere – over 7,5 milliarder mennesker. Samtidig, mens befolkningsvæksten især skete i klodens fattige egne, voksede og voksede økonomien her i Vesten, og med dét voksede forbruget, og vi måtte indtage nye energikilder. Vi stak snablen i klodens kamre med kulstof, der lå bundet i jorden, og sendte det ud i atmosfæren, så kloden blev varmet op, og så vi i dag nærmer os en verden, der i gennemsnit er 1,5 grad varmere end dengang, H.C. Andersen skrev sine eventyr.

Udviklingen vil medføre mere ulykke, end den allerede har gjort. Hvis vi fortsætter som nu, bringer fremtiden mere hungersnød, mere fattigdom, flere oversvømmelser, mere tørke og mere ekstrem varme med sig.

Derudover: Vi er vidner til den mest omfattende masseudryddelse af arter, siden dinosaurerne uddøde for 65 millioner år siden, og denne uddøen udmærker sig ved at være påvirket af vores handlinger. Der uddør arter med en hast, der er mellem 1.000 og 10.000 gange så hurtig som naturens egen, hvis vi havde ladet den være i fred.

Og mens alt dette er sket – eller fordi alt dette er sket, eller fordi det var os mennesker, der fik alt det her til at ske – så ændrede kulturen sig hen ad vejen. Verden blev grænseløs. Vi fandt det passende året rundt at spise frugter fløjet hertil fra den anden side af kloden. Og vi fandt det passende at rejse derhen, hvor frugterne kom fra, for at holde årets ferier.

Implikationerne af befolkningstætheden og overforbruget har vist sig i rapport efter rapport. Forsker efter forsker har advaret om udviklingen og har gjort det med dybere og dybere røst. Det er ikke information, vi har manglet, det hele er til rådighed: alarmerende overskrifter, tal og data og disse store, nye koncepter, som i én fejende term opsummerer den gigantiske udfordring, vi har placeret os selv i: Vi ved, at vi er gået gennem porten til Den Antropocæne Tidsalder og trådt ind i den første periode af klodens historie, hvor mennesket – ikke naturen – skaber de mest fundamentale forandringer på jorden, i havene og i atmosfæren.

Vi rører ved elementerne, som teologen Ole Jensen har formuleret det. Vi rører ved elementerne. Rapporterne viser det hele. Fornuften er blevet fodret med informationer. Men hvad hverken rapporterne eller fornuften helt kan indfange eller anskueliggøre, er tabets dybde og dimensioner – brutaliteten, der ligger til grund for tabet, og den sorg, tabet umuligt kan give andet end anledning til. Man kan måske sige det sådan her: Sandheden om klimaforandringerne er større end summen af de facts, der dokumenterer den.

Kendsgerningen er, at vi har varmet atmosfæren 1,1 grader op siden midten af 1800-tallet. Sandheden er, at vi er ved at ødelægge vores hjem.

NOGLE GANGE I historien kommer visse kendsgerninger og visse sandheder med en særlig opgave – også til mit eget fag, journalistikken. Sandheden om det, vi er i færd med at gøre ved vores klode, er sådan en sandhed. Den er så vild og altomfattende og fortvivlende, at den kræver mere af journalistikken end at tælle og registrere og vise grafer og bringe procenttal og referere COP-møder og citere rapporter og dokumentere handling, selv om alt det selvfølgelig er vigtigt. Mange, rigtig mange journalister skal mere end det. Vores opgave lyder sådan her: Gå med. Mobiliser. Hjælp viden med at forplante sig i forandring. Vær engagerende. Vær direkte. Hold hovedet koldt, selvsagt, udgiv ikke usandheder, bliv ikke blinde ideologer, forvrid ikke proportioner, find ikke falske skurke, men gå med. Spørg, hvordan vi bør leve, og led efter de svar, der viser en vej at gå ad. Gå selv ad den vej. Pressen (eller måske rettere dele af den) har før i historien spillet en afgørende rolle, når enorme

kulturelle forandringer er skyllet som flodbølger gennem mentalitet og samfund. Så selvfølgelig både kan og skal den igen spille en rolle i den enorme kulturændring, der – uanset fra hvilket perspektiv man angriber sagen – bliver nødt til at være løsningens udgangspunkt.

Da den danske almue løftede sig fra at være forhutlet almue til at blive et selvstyrende folk, krævede det også en omkalfatrende kulturændring. Det krævede gymnastik og højskoler og andelsmejerier. Det krævede nye skikke, nye spisevaner, nye sange, nye helte. På samme måde krævede det en vidtrækkende kulturændring, da et forarmet proletariat løftede sig til at blive arbejdere. Det krævede nye organiseringsformer, nye ferieformer, nye idealer – nye sange og nye helte. Ungdomsoprørets autoritetsoprør skyllede også igennem det hele og aflejrede sig i nye måder at tale, bo, elske, leve og tænke på.

Klodens tilstand kræver, at vi igen får nye skikke, nye vaner. Der skal skrives nye sange. Der skal findes nye helte. De bedste bøger skal skrives om det her. Den bedste musik skal blive til i det her. Den bedste journalistik skal handle om det her.

PÅ ZETLAND VIL vi blive ved at udgive historier om klimaforandringerne, vejen mod en grønnere klode, energipolitik, historier om, hvordan verden kommer til at se ud, hvis vi sidder på hænderne og ikke foretager os en skid, og historier om det totalt hovedløse og vitterlig sindsoprivende forhold, at vi i dag køber masser af produkter, der er designet til at gå i stykker før tid. Alle den slags vigtige historier. Men fra denne uge vil vi bringe endnu flere af dem – vi reserverer mindst en dag om ugen (i denne uge endnu flere) til historier om natur, klima, energi og ressourcer og også historier om den grønne dagsorden, som den tager sig ud i popkulturens gevandter eksempelvis, litteraturens gevandter, filosofiens, pædagogikkens eller pengenes gevandter.

Hvis vi vil en grønnere verden, bliver vi også nødt til at kigge på os selv. Vi vil bruge Zetland som et laboratorium og finde ud af, hvad der skal til for at gøre vores 25 mand store kontor i Københavns Nordvestkvarter mere bæredygtigt og mindre CO₂-udledende. Hakon Mosbech, Zetlands medstifter, kommer til at skrive løbende om bestræbelserne, og selv om vi heldigvis ikke behøver tage stilling til, om vi kan blive ved at bringe annoncer for eksotiske ferierejser på den anden side af kloden – eftersom vi slet ikke bringer annoncer – vil vi uden tvivl støde på vores eget bøvl og vores egne dilemmaer.

Og endelig: Vi skal ud i naturen. Måske kunne livearrangementerne Zetland Sofa få konkurrence af Zetland Shelter, vi ved det ikke endnu, men vi ved, at journalistik er historiefortælling, og at

historiefortælling sætter den sociale fantasi i gang, og at det er den sociale fantasi, der i sidste ende skal mobiliseres, hvis kravet om en grønnere verden skal bæres frem af en bred, folkelig bevægelse. Så journalistikken, selvfølgelig, skal ud i og formidle den vidunderlige, forunderlige natur, vi er en del af.

For fortvivlelsen gør det ikke alene.

VI ER VED at ødelægge vores hjem, og det er fortvivlende, men den følelse, tror jeg, kan ikke føre den nødvendige kulturændring med sig. Modet og kraften til at handle skal ikke bare hentes fra alle de deprimerende rapporter og statistikkerne og havet af information, der er til vores rådighed; kraften skal komme et andet sted fra. Den skal komme fra glæden.

Glæde er ikke et ord, vi har det særlig komfortabelt med i dag. Michael McCarthy, naturskribenten, hvis seneste bog jeg sluger for tiden, skriver det sådan her: "Glæde antyder en ubegrænset begejstring, som forekommer uncool."

Det er da heller ikke et let ord, glæde. Glæde er ikke noget, man når til, når man har vasket sin bil eller købt en flot bluse. Glæde er ikke det modsatte af vemod. Glæde er heller ikke lalleglad eller eufori. Glæde har med taknemmelighed, ydmyghed og kærlighed at gøre og derfor også – igen med McCarthys ord – med "alvor".

Kan man helt fatte dimensionerne af den tragedie, menneskeheden har sat op for sig selv, hvis man på intet tidspunkt har rejst sig fra skrivebordene og bevæget sig ud i det, det hele handler om, nemlig naturen? Kan man helt fatte alvoren af begivenhederne, hvis ikke man har set de skoldrøde æbler og de knoldede gråpærer og det jerngrå hav og ladet sig overrumple af kærligheden til naturens verden? Kan man forstå omfanget af tabet, hvis ikke man kender til glæden over det, der bliver tabt?

Naturen var min bedstefars medicin mod mørket, da krigen havde sluppet taget i Europa. På samme måde vendte en ungdomsgeneration sig mod naturen, da kontinentet vågnede op efter Første Verdenskrigs katastrofe. Det kom på mode at vandre og campere i det fri. Jazz og friluftsliv, mente PH, hørte til ungdommens bolværk mod nye rædsler. Forbindelsen til violette trætoppe, myggene i skumringen og blå-ler, der klistrede om gummistøvlerne, blev forbindelsen til den verden, der skulle forandres.

Den mærkeligste af alle kendsgerninger er, at vi er til. At vi findes her på denne klode. Det er også den glædeligste af alle kendsgerninger. Så hvad gør det, at glæde måske er uncool, hvad betydning har det egentlig, når vi ved, at glæde rummer forandringens kraft i sig, og at alternativet i dag ikke bare er kynisme og ligegyldighed, men død?

De skoldrøde æbler er til. Og glæden over dét rummer det stærkeste, smukkeste forsvar for kloden, der findes.

“Forsvar gennem glæde, kan man kalde det,” som Michael McCarthy formulerer det. “For naturen, mens det menneskelige samfund sender sine nedrivningskugler mod planeten, har aldrig haft brug for større forsvar.”

”Leder: Klimadebatten er alt for styret af følelser. Og Greta Thunberg har kun gjort det værre”. I Jyllands-Posten, 23. august 2019. Unavngivet lederartikel.

Leder: Klimadebatten er alt for styret af følelser. Og Greta Thunberg har kun gjort det værre

Hvordan sikrer vi videnskabelighed i klimadebatten, når så mange gerne vil vise deres gode viljer?

Det er et år siden, at den dengang 15-årige Greta Thunberg indledte sin ugentlige skolestrejke for klimaet foran parlamentet i Stockholm. Verden har ikke været den samme siden. Og selv om der er gået en vis inflation i nye bevægelser, der tippes at ville forandre historiens gang sådan helt grundlæggende, så er det næppe for meget sagt, at Gretas kamp faktisk har sat klimadebatten op i et nyt og tungere gear.

Det er både godt og skidt. Det er godt, at unge mennesker i den grad har meldt sig ind i debatten og ikke længere kan affærdiges som en umælende nå-generation. Det er godt, at klimaet så entydigt er rykket ind i toppen af den internationale dagsorden. Det er godt, at politikere overalt nu forekommer at tage klimaforandringerne alvorligt. Og det er godt, at borgerne med deres stemmeafgivning, også ved det nylige folketingsvalg, presser på for, at der sker noget, og dermed viser, at de også er klar til at betale for det. Så må det vise sig, hvor langt velviljen rækker, når regningerne begynder at rulle ind.

Men det er ikke godt, at klimadebatten føres mindst lige så meget på følelser og fornemmelser som på fakta og videnskabelig omgang med samme. Greta Thunberg siger ligeud, at hensigten med hendes aktioner er at få politikerne til at gå i panik og handle derefter. Dermed er meget desværre også sagt om det fravær af videnskabelig faglighed, der undertiden kan mærkes i debatten, hvor alt for meget alene handler om størrelsen på de checks, der skal skrives ud, for at demonstrere det rette grønne sindelag.

Alarmismen har gode kår i debatten. Næppe en dag uden nye varmerekorder på Grønland og nye milliarder tons is, der smelter. Forleden viste det sig, at endnu en rapporteret rekord alligevel ikke holdt, og selve beregningsmodellerne diskuteres også af fagfolk. Et budskab her i avisen fra den danske iskerneforsker Jørgen Peder Steffensen om, at der på Grønland var langt mindre is for 8.000 år siden end i dag - og i øvrigt 2,5 grader varmere - drukner tit i det store billede.

Det kan virke, som om normal videnskabelig praksis, der ikke mindst handler om at være kritisk til alle sider og trykteste i alle retninger, nedtones for ikke at forstyrre indtrykket af, at der først og fremmest skal handles; hellere i dag end i morgen. Det har også været meldingen fra diverse forskere i den senere tid. Typisk nok er de dog alle pensioneret.

Man gør vitterlig klimaet og indsatsen for at nedbringe CO2-udslippet globalt en bjørnetjeneste, hvis man bidrager til at politisere klimadebatten. Den bør holdes på et strengt videnskabeligt grundlag. Alligevel kan man opleve forskere, for hvem målet tilsyneladende helliger midlet, og som giver køb på gængs praksis. Man kan læse aviser, der sætter normale journalistiske principper ud af kraft i den gode sags tjeneste.

Og man kan møde det hæslige udtryk "klimabenægter", der moralsk skal delegitimere afvigende synspunkter på linje med begrebet "Holocaust-benægter". Disse skæverter bidrager alle til en emotionalisering af klimadebatten, som der mindst af alt er brug for. Der er brug for det stik modsatte: en kold analyse og afklarede beslutninger om, hvad der kan gøres mod den globale opvarmning, der uden for enhver tvivl ligger bag mange af de ændringer i klimaet, der viser sig i disse år.

Greta Thunberg vil fremmane panik. Deri ligger hendes største fejl. Angst gør ikke andet end at æde sjæle op. Klimaudfordringen skal håndteres, som mennesker til alle tider har klaret eksistentielle trusler.

Reinwald, Tobias. ”DRs interne vagthund har undersøgt DRs klima-dækning og ser et klart tegn: For meget aktivisme og for få kritiske spørgsmål”. I Berlingske, 5. maj 2020. Skribenten er journalist ved Berlingske.

DRs interne vagthund har undersøgt DRs klima-dækning og ser et klart tegn: For meget aktivisme og for få kritiske spørgsmål

En intern DR-undersøgelse kritiserer DRs klimadækning, der anklages for at have aktivistiske tendenser. Undersøgelsen kan ikke bruges til at generalisere DRs dækning, men kan give et fingerpeg, lyder det fra manden bag rapporten. Dansk Folkeparti siger, at public service-stationen ikke er en neutral spiller. DR afviser kritikken.

DR møder hård kritik i en nyligt udarbejdet rapport, der konkluderer, at public service-stationen i en periode ikke har været kritisk nok i sin klimadækning. Dækningen virkede ifølge rapporten snarere ukritisk og aktivistisk.

»Det var tydeligt, at der var en overvægt af positive historier om grøn omstilling og klimaindsatsen i perioden. Som ved al anden journalistik bør man altid vende historien om og huske at se den fra en kritisk vinkel. Det var ikke tilfældet her,« siger Jesper Termansen, der er lytternes og seernes redaktør på DR og manden bag rapporten.

Undersøgelsen er den såkaldte »Lytternes og seernes halvårsrapport, 2. halvår 2019«, der blev offentliggjort for nylig.

Den er blandt andet lavet på baggrund af et udsnit af kanalens klimadækning fra 1. til 15. oktober 2019, og den bygger på en række radio-og TV-indslag samt artikler fra dr.dk, hvori ordet »klima« indgik. Jesper Termansen fastslår i rapporten, at der ikke er tale om en videnskabelig undersøgelse, og at den ikke bruges til at generalisere om DRs samlede klimadækning.

Han kalder rapporten »en strømpil« og siger, at den giver anledning til »overvejelser om bredden og nuanceringen af dækningen i den undersøgte periode«.

»Dækningen bar efter min bedømmelse præg af at være for klimaaktivistisk og stillede ikke nok

kritiske spørgsmål. Det handler også om, at man skal vælge andre vinkler. Et eksempel: I stedet for at lave et TV-indslag om, at oliefyr udfases for langsomt, kan man jo også se på de personer, det går ud over, når de udfases,« siger Jesper Termansen.

Jesper Termansen forklarer, at det er et naturligt led i DRs system, at han kritiserer og stiller spørgsmål til kanalen, og at DR herefter forholder sig til det. Han udarbejdede rapporten om klimaet, fordi emnet fylder meget i DR.

»Jeg har undersøgt, om der er en tendens i kanalens dækning. Fordi dækningen fylder så meget, skal vi holde tungen lige i munden og kigge grundigt på de udsagn, der kommer i debatten.«

Synes du, at DR har taget kritikken alvorligt?

»Ja. Vi har haft en god dialog om klimadækningen. Jeg indrømmer, at der er et form for subjektivt skøn i, hvordan det vurderes. Men det er helheden, man skal se på. Størstedelen af min kritik er afvist, men nogle steder har DR også medgivet, at de kunne have gjort det bedre.«

Rapporten konkluderer konkret, at »kun meget få artikler eller indslag i den undersøgte periode bærer præg af, at der bliver stillet modspørgsmål eller anvendt kilder, der problematiserer den klimaaktive præmis«:

»Der er meget få programmer, artikler og indslag, som kan betegnes som klimarefleksive. Det vil sige, at de enten i metode, vinkling eller kildevalg udfordrer en antagelse om klimahandling eller klimaaktivisme, om man vil.«

Et af de eksempler, der bruges i rapporten, er et TV-indslag om oliefyr. Indslaget handlede om, at regeringens støttepartier ville have et straksforbud mod oliefyr.

Men ifølge rapporten var der ingen kritiske spørgsmål til partierne.

»Der medvirkede ingen kilder, som havde andre vinkler på det politiske initiativ. Der var ingen oplysninger om konsekvenserne for de mennesker, som her og nu måtte af med en varmekilde, hvis initiativet blev til noget,« hedder det.

I konklusionen står der dog også, at »omkring en tredjedel af artikler og indslag er neutrale og har hverken hældning til den ene eller anden side, også fordi klimaet er en underordnet del af indslaget eller artiklen«.

En neutral spiller

DRs direktion afviser i rapporten størstedelen af kritikken og stiller eksempelvis spørgsmål ved Jesper Termansens metode og måde at vurdere de enkelte indslag og artikler på. Andre steder vedkender DR sig kritikken, hvilket blandt andet gør sig gældende i et eksempel om et billede af en hundeslæde, der kører over indlandsisen.

På billedet ligger et lag vand over isen. I rapporten står der:

»DR fik i februar 2020 kritik for, at det af indslaget ikke fremgik tilstrækkeligt klart, at billedet i sig selv ikke kan reduceres til at være et udtryk for klimaforandringer. DR har beklaget, at det ikke blev understreget tydeligere, at billedet i sig selv ikke er dokumentation for klimaforandringer. Sagen er et konkret eksempel på, at DR hele tiden skal være opmærksom og forholde sig kritisk til sin egen klimadækning.«

Selv om rapporten ifølge sig selv ikke kan bruges til at generalisere om DRs klimadækning, mener Dansk Folkepartis klimaordfører, Morten Messerschmidt, at rapporten bekræfter et billede af, at »der i Danmarks Radios klimadækning er en tendens til, at man følger med den almindelige strøm i mediedækningen og ikke forholder sig kritisk til klimadækningen«.

»Det er bedrøveligt. DR skal jo forholde sig nøgternt. Det er dét, der ligger i public service,« siger DF-ordføreren.

Hvorfor retter du kritik på baggrund af en rapport, der ikke er repræsentativ?

»Fordi den, selv om den er lavet på baggrund af et udsnit af kanalens klimadækning over 14 dage, bekræfter et generelt billede af, at DR ikke er en neutral spiller i klimadebatten. Det er et problem. Selv om det ikke er videnskabeligt, så bør DR åbne debatten og undersøge, om der er et generelt problem. Hvis man er en virksomhed, og man får et indicium om, at der er problemer i en del af virksomheden,

så undersøger man det jo nærmere.«.

DR afviser kritik

DR påpeger i rapporten, at vurderingerne af, hvorvidt kanalen er neutral eller ikke, er subjektive. Det er én mand, som laver rapporten. Hvorfor kritisere på den præmis?

»Det er trods alt den mand, som DR selv har sat i spidsen for at undersøge den slags ting. Han er jo ambassadør for lytterne og seerne. Det er ikke bare en aktør, der har en politisk dagsorden eller noget i den stil. Det er DRs egen detektiv, så at sige. DR fylder meget i den offentlige debat og meningsdannelse, og derfor bør de tage det alvorligt.«

Casper Walbum Høst, der er redaktionschef på DR Nyheder, afviser Jesper Termansens og Morten Messerschmidts kritik.

Han fastslår, at DR skal lave neutral og nuanceret journalistik, som viser flere sider af samme sag. Men i den konkrete undersøgelse kan han ikke genkende Termansens kritikpunkter.

Derudover mener redaktionschefen, at der »grundlæggende er problemer med den metode, Termansen bruger. Og dermed tilsvarende problemer med grundlaget for den ret voldsomme konklusion, han drager«.

»Problemerne med metoden er blandt andet, at det er uklart, hvordan han subjektivt kategoriserer indslagene som klimaaktive og klimarefleksive. Desuden er præmissen for indslag og artikler adskillige steder præsenteret skævt,« siger redaktionschefen.

Som et eksempel på et indslag, der ifølge Casper Walbum Høst er præsenteret skævt i rapporten, nævner han indslaget om udfasningen af oliefyr.

»Termansen mener, at vi vinkler på, at det går for langsomt med udfasningen af oliefyr. Han mener ikke, vi har set sagen fra flere sider og derfor fremstår aktivistiske i dækningen. Men det er ikke korrekt. Vi laver et realitetstjek af en politisk beslutning fra 2011 om at udfase oliefyr inden 2030 - og det viser, at det ikke kan nås med nuværende takt. Det er en væsentlig forskel og har ikke noget at gøre med, at vi skulle være aktivistiske.«

Casper Walbum Høst understreger, at DR ikke har en holdning til, om grøn omstilling er godt eller skidt. Samtidig påpeger han, at »det er et faktum, at den grønne omstilling udspiller sig om ørerne på os.«

»Vi skal være kritiske og nuancerede, når vi bedriver journalistik. Og det er vi.«

Ifølge rapporten er DR netop ensidig i sin dækning?

»Vi går kritisk til alt. Men vi arbejder ud fra en præmis om, at klimaforandringer er reelle og under indflydelse af menneskelig aktivitet. Det gør vi, fordi FN's klimapanel og tusindvis af forskere siger det. Alle store spillere arbejder for at nedbringe CO₂-udledningen. Men vi er selvfølgelig kritiske over for de politiske beslutninger, som træffes. Men vi kan ikke i alle artikler have et afsnit, hvor vi forholder os kritisk til, om klimaforandringer er menneskeskabte.«

Adspurgt, om DR bør lave en uddybende undersøgelse af sin klimadækning, påpeger Casper Walbum Høst, at Jesper Termansen netop er den uvildige instans i DR, som undersøger kanalens journalistik.

»Jeg har et godt samarbejde med Termansen. Han undersøger dagligt alt muligt forskelligt. I dette tilfælde synes vi dog, at undersøgelsen er skæv. Men han er den rigtige til det, og jeg hverken kan eller skal bede ham gøre mere eller mindre.«

Berlingske har forsøgt at få et interview med Marianne Bedsted, der er formand for DRs bestyrelse. Hun har skrevet følgende i en e-mail:

»Vi har haft en god drøftelse af rapporten fra lytternes og seernes redaktør. En vigtig del af hans mandat er jo, at han kan komme med sin vurdering af konkrete sager og DRs redaktionelle praksis.«

Jørgensen, Søren Schultz. "Mediekommentar: Karantæne til mediers vaner". I Politiken, 12. marts 2020. Skribenten er selvstændig medieforsker, ph.d.

Mediekommentar: Karantæne til mediers vaner

Coronakrisen kræver, at medierne for en stund agerer som mikrofonholdere for myndighederne.

Der er kun én ting, der er lige så usmageligt som privilegerede mennesker, der ironiserer over deres medborgeres bekymring over coronasmitten. Det er medier, som spekulerer i bekymringen og pumper deres overskrifter som titler på katastrofefilm for at lokke de ængstelige ind på deres nyhedssider.

Den første gruppe peger bedrøveligt fingre ad alle andre og gør bekymringen til en filosofisk eller statistisk diskussion: »Dem, der dør, er dem, der altid dør Der sker flere dødsfald i trafikken, end der kommer til at være coronadødsfald i Danmark«, som forfatteren Knud Romer formulerede det forleden.

Tak for beskeden, Knud. Jeg skal give den videre til min kol-ramte genbo.

Den anden gruppe opdaterer time for time deres alarmistiske historier: ' Krigslignende tilstande i Italien' (Ekstra Bladet), ' Frygten rammer' (B. T.), ' Høj risiko: Kan ikke holde det ude' (B. T.), ' Coronafrygt kan sende danskere ud i arbejdsløshed: Ser ud til at blive rigtig, rigtig alvorligt' (TV 2), ' Danmark har alt, alt for få intensivpladser' (Politiken) - for nu bare at tage et mikroskopisk udsnit af overskrifterne fra i tirsdags.

Den første gruppe avler kynisme, den anden gruppe frygt. Begge dele er undergravende for den fornuft og ansvarlighed, som coronakrisen kræver af alle - politikere, myndigheder, borgere og medier.

Jeg ved derfor godt, hvem jeg lytter mest til i denne force majeure-situation: regering, sundhedsmyndigheder og læger. Knud og de andre luftballoner har ingen solidaritet – og derfor ingen autoritet. Og nyhedsmedierne er sat på observationslisten, fordi de endnu mangler at bevise,

at de magter at sætte deres egen normaladfærd i karantæne.

For i en undtagelsestilstand er det ikke kun borgerne, der skal afspritte hænder og ændre deres adfærd radikalt. Det skal medierne også. I hvert fald hvis de ønsker at hjælpesamfundet så lempeligt igennem krisen som muligt.

Drop de magtkritiske filtre

Coronasmitten kræver, at nyhedsmedierne bryder med deres vaner på tre fronter: overfor staten, over for deres konkurrenter og i deres vinkling af stoffet. Lad mig tage dem én ad gangen.

Moder Stat er i den journalistiske selvforståelse modstander nummer 1. Ikke til at stole på. Statslige institutioner skal mødes med skepsis og tackles hårdt med kritiske spørgsmål. Men i den nuværende situation har borgerne mere end noget andet brug for at få instrukser, råd og beskeder direkte fra myndighederne uden journalisternes magtkritiske filtre. Nyhedsmedierne må derfor hjælpe staten, hvis de vil hjælpe borgerne. Agere mikrofonholdere for en stund. Yes, det skrev jeg: mikrofonholdere.

Så når myndighederne anbefaler, at arrangementer med over 1.000 deltagere aflyses eller afholdes uden publikum - som lørdagens danske melodigrandprix - kan man godt som Berlingske gå kritisk til anbefalingen og fordybe sig i, at det svenske grand prix samme aften blev afviklet foran 30.000 svedende publikummer i Stockholm. Men hvad er pointen? At borgerne i Danmark ikke bør have tillid til anbefalingerne fra deres myndigheder?

Punkt nummer 2 - nyhedsmediernes forhold til hinanden - kalder på enlige så radikal adfærdsændring.

Normalt konkurrerer medierne benhårdt med hinanden om at være først med det sidste døgnet rundt. Se! Nu! Breaking! Klik! Her! Men borgerne har ingen gavn af nyhedskonkurrencen. Og slet ikke i en krisesituation. De har brug for et samlet overblik over de vigtigste oplysninger. I en undtagelsestilstand bør nyhedsmedierne samarbejde i stedet for at konkurrere. Pulje kræfterne og give borgerne én fælles indgang til al væsentlig information om den aktuelle situation. Og de kan sagtens samarbejde, nyhedsmedierne. Hvis de vil.

Og så er jeg fremme, hvor jeg begyndte: ved nyhedsmediernes måde at vinkle deres indhold på. Klassisk journalistik handler om at fortælle historier.

En god historie er ifølge lærebøgerne aktuel og skarp - og forsynet med en overskrift, der forenkler og sælger indholdet. Men borgerne har hverken brug for historiefortælling, drama eller skarpe vinkler i disse dage. Virkeligheden sælger sig selv. Vi har brug for noget så røvsygt som information. Helst formidlet så nøgternt og kedeligt som muligt.

Bro, Peter & Ringmose, Jens. "Kronik: FE-sagen rejser vigtigt spørgsmål: Hvad bør medier formidle, når Rigets sikkerhed er på spil?". I Berlingske, 27. september 2020. Skribenterne er henholdsvis professor / leder af Center for Journalistik på SDU og dekan for det Samfundsvidenskabelige Fakultet på SDU.

Kronik: FE-sagen rejser vigtigt spørgsmål: Hvad bør medier formidle, når Rigets sikkerhed er på spil?

Burde hensynet til den nationale sikkerhed have trumfet hensynet til offentlighedens oplevede behov for at få indblik i alle FE-sagens detaljer? Ikke nødvendigvis, men det genaktualiserer en vigtig debat om mediernes rolle i samfundet.

I de forgange uger har en række dagblade - og ikke mindst Berlingske - leveret blændende god journalistik knyttet til afdækningen af et muligt samarbejde mellem amerikanske NSA og Forsvarets Efterretningstjeneste (FE). Med blik for det store billede, udstrakt brug af anonyme kilder og lødige, men tydelige, konklusioner har aviserne givet os et unikt indblik i en verden, som oftest er mørkelagt. Men skulle nyhedshistorierne overhovedet have være bragt? Eller udtrykt på en anden måde: Burde hensynet til den nationale sikkerhed have trumfet hensynet til offentlighedens oplevede behov for at få indblik i alle sagens detaljer? Den diskussion har nu bredt sig, og næsten rutinemæssigt ender vi endnu engang med at diskutere mediernes ansvarlighed - eller mangel på samme.

Berlingske og flere andre aviser har med prisværdig selvkritik også selv beskrevet nogle af de mulige omkostninger for dansk sikkerhedspolitik. Hvis disse artikler står til troende, kan FE som følge af afdækningen meget vel få adgang til færre efterretninger fra centrale samarbejdspartnere, hvilket potentielt set kan svække tjenestens muligheder for at imødegå trusler mod dansk sikkerhed.

Som en anonym kilde forklarede i Berlingske (13/ 9): »Samarbejdet mellem NSA og FE vil være ødelagt de næste 20-30 år på grund af denne sag Skaden er voldsom.« Det kan blive et problem for os alle sammen, og at det er kommet dertil, er der mindst fem parter, der har et potentielt medansvar for:

Politikerne:

Man kan mene, at ansvaret frem for alt er politisk. Enten fordi man er af den opfattelse, at skiftende regeringer siden 1997 (måske) har sanktioneret en efterretningsmæssig praksis på kanten af gældende lovgivning. Eller fordi man vurderer, at den siddende regering har håndteret sagen på så klodset en facon, at sagen på forhånd var dømt til at eksplodere i medierne.

Embedsmænd:

Man kan også vælge at placere hovedansvaret hos de ledende embedsmænd i FE og Forsvarsministeriet, som nu er sendt hjem fra arbejde. Hvis Tilsynet med Efterretningstjenesternes (TET) vurdering holder stik, har FE ad flere omgange »tilbageholdt centrale og afgørende oplysninger for tilsynet og givet tilsynet urigtige oplysninger « I den fortolkning kan FE takke sig selv for, at tjenesten i fremtiden - måske - vil få adgang til færre efterretninger fra partnerlande.

Tilsynsmyndigheden:

Ansvaret kan også placeres hos Tilsynet med Efterretningstjenesterne. Ikke så få kommentatorer har peget på, at tilsynet burde have forudset konsekvenserne af den pressemeddelelse, som igangsatte hele miseren, og hvori det blandt andet hedder, at der i »FEs ledelse eksisterer en uhensigtsmæssig legalitetskultur.« Skal man tro formanden for TET, landsdommer Michael Kistrup, så har sagen i hvert fald taget »en mere dramatisk drejning, end tilsynet havde forventet.«.

»Informanterne« :

Det er også muligt at placere et ansvar hos de - formentligt centralt placerede - medarbejdere i efterretningstjenesterne, som har lækket meget fortrolige informationer til nyhedsmedierne. Som formuleret af tidligere kontreadmiral Torben Ørting Jørgensen her i avisen (18/9): »De kanariefugle, der har sunget til Berlingske og Weekendavisen om FE-sagen, har udøvet landsskadelig virksomhed.«.

Nyhedsmedierne:

Endelig kan man også være af den mening, at medierne har et væsentligt medansvar for, at danske sikkerhedspolitiske interesser nu med stor sandsynlighed lider skade, fordi de har bistået til udbredelsen af sagen med righoldig brug af avispapir og alverdens digitale platforme.

Hvilke personer, professioner og organisationer, der skal tildeles et hovedansvar, en medskyld - eller måske ligefrem en fortjenestemedalje - for veludført arbejde, er indtil videre en smagssag. Men

sikkert er det, at det ikke er første gang, at nyhedsmediernes i ind-og udland er blevet beskyldt for at svigte nationale sikkerhedsinteresser.

Mediehistoriens måske bedst kendte eksempel på den slags er offentliggørelsen af de såkaldte Pentagon Papers. I 1971 valgte flere amerikanske dagblade - trods et meget stort pres fra Det Hvide Hus, statsapparatet, domstolene og offentligheden - at bringe hemmeligstemplede dokumenter, som beskrev den amerikanske indsats i Vietnam.

Mediernes hovedpersoner i sagen, den daværende chefredaktør og den daværende udgiver af Washington Post, er siden blevet spillet af henholdsvis Tom Hanks og Meryl Streep i filmen »The Post« fra 2017. Om der skal findes danske skuespillere til at personificere vores egne hjemlige mediehistoriske eksempler, venter vi endnu på at få afklaret.

Men danske dagblade har spillet en tilsvarende rolle. Blandt andet i forbindelse med offentliggørelsen af bøger, såsom »Jæger« og »Syv år for PET«, som offentlige myndigheder har forsøgt at standse eller forsinke offentliggørelsen af. Det er dog så langt fra en naturlov, at nyhedsmediernes altid offentliggør alt, hvad de kommer i besiddelse af.

Nyhedsstationen CNN har i årevis bekendtgjort, at »CNN's policy is to not report information that puts operational security at risk«. Derudover ved vi i dag, at flere amerikanske nyhedsmedier havde kendskab til en forestående invasion af Cuba - det fejlslagne invasionsforsøg, som siden blev benævnt Svinebugtsaffæren - uden at informationerne blev offentliggjort.

Herhjemme har flere danske dagblade også den praksis, at man - nøjagtigt som CNN - ikke bringer historier, der umiddelbart kan bringe danske militære styrkers operative sikkerhed i fare.

Det aktuelle danske eksempel og mediehistorien tydeliggør det grundlæggende dilemma, som medierne er stillet over for i den slags højspændte sager: Hensynet til nyhedsjournalistikkens demokratiske raison d'être og hensynet til fundamentale danske sikkerhedspolitiske interesser.

Mediernes ansvar

Selv mener vi ikke, at hensynet til den nationale sikkerhed i dette tilfælde trumfer hensynet til den offentlige debat og mediernes rolle som vagthund. Selvom det kan være umådeligt vanskeligt at

forudsige de konkrete konsekvenser for dansk sikkerhed - samt sagens substantielle vigtighed - kan man ikke med rimelighed forvente, at pressen i dette tilfælde skulle afstå fra at formidle historien.

Men sagen genaktualiserer en debat, som har været ført mange gange tidligere i medie- og militærhistorien, og som ofte ender med en mistillid til både militær og medier. Derfor kan sagen forhåbentlig give anledning til overvejelser på landets redaktioner om, hvordan man i fremtiden dækker den slags sager.

En løsning kunne være, at man ikke alene bringer »Bag om historien«-noter, der beskriver de praktiske overvejelser, men at disse bagom-noter også beskriver mediernes principielle overvejelser, så læserne kan betrygge sig ved de mange overvejelser, som redaktionelle ledere og medarbejdere har gjort sig.

Men kunne også overveje et internt redaktionskodeks, der sikrer, at en kilden sag automatisk bliver ledt ind i et spor, hvor man gør sig ekstraordinære anstrengelser for at afveje de centrale hensyn mod hinanden. Herunder, at man måske konsulterer uafhængige eksperter, som kan hjælpe med at gennemskue konsekvenserne af en sags offentliggørelse.

Eller skal man gå skridtet videre, som nogle amerikanske medier har gjort, og søge dialog med myndighederne, inden man bringer en historie med potentiale til at skade centrale nationale sikkerhedspolitiske interesser? Mange danske redaktører vil nok korse sig ved den tanke.

Der kan være andre og bedre svar, men sagen om FE giver under alle omstændigheder anledning til, at spørgsmålet bliver stillet, inden vi står over for nye sådanne, svære mediesager.

SVAR FRA BERLINGSKES CHEFREDAKTION

Tak for en tankevækkende kronik. Berlingske har nøje overvejet de dilemmaer, som den rejser. Det er rigtigt, at en detaljeret omtale af NSA-samarbejdet kan indebære en risiko for kompromittering af samarbejdet med USA og dermed rigets sikkerhed. Men det hører med til billedet, at centrale dele af samarbejdet har været kendt siden 2014 som følge af Edward Snowdens lækager. Dertil kommer, at det er vigtigt for offentligheden at forstå, hvad så alvorlig en sag handler om. Fem embedsmænd er blevet hjemsendt på grund af kritik fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne. Vi har vurderet, at det er vigtigt for offentligheden at vide, at NSAsamarbejdet også har været kendt og godkendt på højeste politiske niveau siden 1990'erne.

Redaktionen.

Heiselberg, Lene, Skovsgaard, Morten. & Andersen, Kim. "Debat: Er der en vagthund til stede?" I Jyllands-Posten, 9. december 2020. Skribenterne er henholdsvis adjunkt, professor MSO og adjunkt ved Center for Journalistik på SDU.

Debat: Er der en vagthund til stede?

Efterspørgslen på kritisk journalistik er steget under coronakrisen. Det er særligt dem, der stemmer på oppositionen, som ønsker mere kritisk journalistik, mens dem, der stemmer på regeringen eller dens støttepartier, ønsker mindre.

Nyhedsmediernes spiller en helt central rolle i coronakrisen. Dels oplyser de befolkningen om forskellige aspekter ved krisen, og dels holder de politikere og myndigheder i ørene og påpeger, når noget ikke foregår, som det sig hør og bør. Netop journalisternes evne til at være kritiske har været debatteret heftigt, blandt andet i forbindelse med minksagen, som har rullet for fuld kraft den seneste tid.

På den ene side er der dem, som mener, at journalisterne skal stoppe med at logre med halen og i stedet vække deres indre vagthund. De savner journalistik, der tør sige magthaverne imod og sætte spørgsmålstegn ved deres beslutninger. På den anden side er der dem, som mener, at journalisterne er blevet til rene jagthunde, og at de burde stoppe med instinktivt at gå ad de mange beslutninger, politikere og myndigheder tager under krisen.

For at undersøge danskernes syn på nyhedsmediernes dækning af coronakrisen har vi hos Center for Journalistik på Syddansk Universitet gennemført to spørgeskemaundersøgelser med repræsentative udsnit af den danske befolkning.

Den første undersøgelse blev gennemført i april under forårets nedlukning, og den anden undersøgelse blev gennemført i midten af november efter lidt over et halvt år med coronarestriktioner, og mens minksagen var øverst på dagsordenen.

Vores undersøgelser giver en unik mulighed for at se, hvordan danskernes holdninger til journalistikken har udviklet sig i løbet af coronakrisen. Hvordan ændrer befolkningens vurdering af nyhedsmediernes dækning sig, når coronatrætheden melder sin ankomst, og uenighederne mellem

eksperter og mellem politikere bliver mere udtalt? Resultaterne fra vores undersøgelser viser, at befolkningen lægger væsentlig mere vægt på mediernes rolle som kritisk vagthund nu, end de gjorde under forårets nedlukning, hvor de i stedet mente, at journalistikkens vigtigste rolle var at oplyse om myndighedernes beslutninger og deres konsekvenser for almindelige mennesker. Mens det i april var 17 pct. af danskerne, der mente, at pressens fremmeste opgave under coronakrisen var at stille kritiske spørgsmål til politikere og myndigheder, var den andel i november næsten fordoblet til 33 pct.

Men en ting er, hvilken rolle danskerne mener, at journalistikken bør spille. Noget andet er, hvordan de vurderer den dækning, de rent faktisk møder i medierne.

Da vi i foråret spurgte, om nyhedsmediernes havde lagt for lidt eller for meget vægt på at stille kritiske spørgsmål og udfordre politikere og myndigheder, var der stort set balance. 25 pct. mente, at medierne havde lagt for lidt vægt på at være kritiske, og 24 pct. mente, at medierne havde lagt for meget vægt på at være kritiske.

I november var andelen, der mente, at nyhedsmediernes havde lagt for lidt vægt på at være kritiske i deres dækning, steget til 33 pct., mens andelen, der mente, at nyhedsmediernes havde lagt for meget vægt på at være kritiske, var faldet til 17 pct.

Der er altså sket en markant stigning i efterspørgslen på kritisk journalistik, selv om nyhedsmediernes dækning af coronakrisen utvivlsomt rummer langt flere kritiske historier og vinkler nu end i foråret, blandt andet fordi uenigheder både mellem eksperter og mellem politikere er blevet tydeligere i løbet af krisen.

Det er dog ikke alle danskere, der ønsker mere kritisk journalistik. Vores analyser viser, at særligt politisk tilhørsforhold er en væsentlig forklaring på efterspørgslen.

Kun 25 pct. af dem, der stemmer på Socialdemokratiet eller på SF, Enhedslisten eller Radikale Venstre, som er regeringens støttepartier, mener, at det er nyhedsmediernes vigtigste opgave at stille kritiske spørgsmål og udfordre politikere og myndigheder. Men blandt dem, der stemmer på oppositionen, det vil sige Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance eller Nye Borgerlige, er det 41 pct.

Billedet er det samme, når respondenterne bliver bedt om at vurdere, om nyhedsmedierne i deres dækning har lagt for meget eller for lidt vægt på at stille kritiske spørgsmål og udfordre politikere og myndigheder.

Her er det 20 pct. blandt de socialdemokratiske vælgere og 29 pct. af støttepartierne vælgere, der mener, at nyhedsmedierne har været for ukritiske, mens det er 44 pct. blandt dem, der stemmer på et af oppositionspartierne.

Mønstret bliver endnu tydeligere, når vi spørger, om dækningen af regeringen har været for kritisk eller ukritisk. Her mener 50 pct. af dem, der stemmer på oppositionspartierne, at nyhedsmedierne har været for ukritiske over for regeringen, mens det samme gælder for 30 pct. blandt dem, der stemmer på et af regeringens støttepartier, og for kun 13 pct. blandt dem, der stemmer på Socialdemokratiet. Ikke så overraskende finder vi samme mønster, når vi spørger til dækningen af statsminister Mette Frederiksen og sundhedsminister Magnus Heunicke. Og selv om mønstret er knap så markant, gentager dets sig også, når vi spørger til dækningen af eksperter, sundhedsmyndigheder samt andre myndigheder. Også her er der en større andel blandt dem, der stemmer på et oppositionsparti, end blandt dem, der stemmer på regeringen eller et af støttepartierne, der mener, at nyhedsmedierne har været for ukritiske.

Vi ser imidlertid det modsatte mønster, når vi spørger til mediernes dækning af danskere, der ikke overholder myndighedernes retningslinjer. Her mener henholdsvis 49 og 50 pct. af dem, der stemmer på regeringen og støttepartierne, at nyhedsmedierne har været for ukritiske, mens den holdning deles af 42 pct. blandt dem, der stemmer på et oppositionsparti.

Resultaterne fra vores undersøgelser viser altså, at danskerne efterspørger den kritiske journalistik langt mere nu, end de gjorde under nedlukningen i foråret, da den første bølge af coronavirus hærgede og skabte både usikkerhed og frygt i befolkningen. Her ønskede de fleste i højere grad at få præcis information om politikernes og myndighedernes beslutninger og deres konsekvenser for almindelige borgere.

Det er altså tydeligt, at befolkningen har forskellige krav til journalistikken i forskellige faser af en langvarig krise som coronapandemien, hvor der hele tiden tages politiske beslutninger med store konsekvenser.

Nyhedsmedierne er helt tydeligt ude i en svær balancegang, hvor folk i forskellige grader både er bekymrede for deres eget og andres helbred, den økonomiske situation og mange andre aspekter af krisen. Samtidig er den politiske uenighed blevet tydeligere undervejs i krisen, og mange vurderer medieindholdet gennem deres egne politiske briller. Det gør det endnu sværere for medierne at ramme den rette kritiske balance i deres dækning af en krise, som i forvejen er kompleks at rapportere om. Med andre ord er det næsten umuligt for medierne at tilfredsstille alle, og journalisterne står dermed over for en vanskelig opgave.

Inden vi maler fanden på væggen, er det dog vigtigt at understrege, at hovedparten - mellem cirka 40 og 50 pct. af befolkningen - mener, at nyhedsmedierne har været tilpas kritiske over for regeringen, statsministeren, sundhedsministeren og myndighederne. En stor del af danskerne er altså ganske tilfredse med den kritiske journalistik, de har til rådighed.

Alligevel viser den stigende efterspørgsel på kritisk journalistik, især fra oppositionens vælgere, at forårets politiske og journalistiske undtagelsestilstand er blevet afløst af en stærkere politisering, der ligner den, vi ser ved mange andre emner. Dermed kan vi også fremover forvente flere politiske konflikter og mere kritisk vagthundsjournalistik, nøjagtig som vi har set det under minksagen.